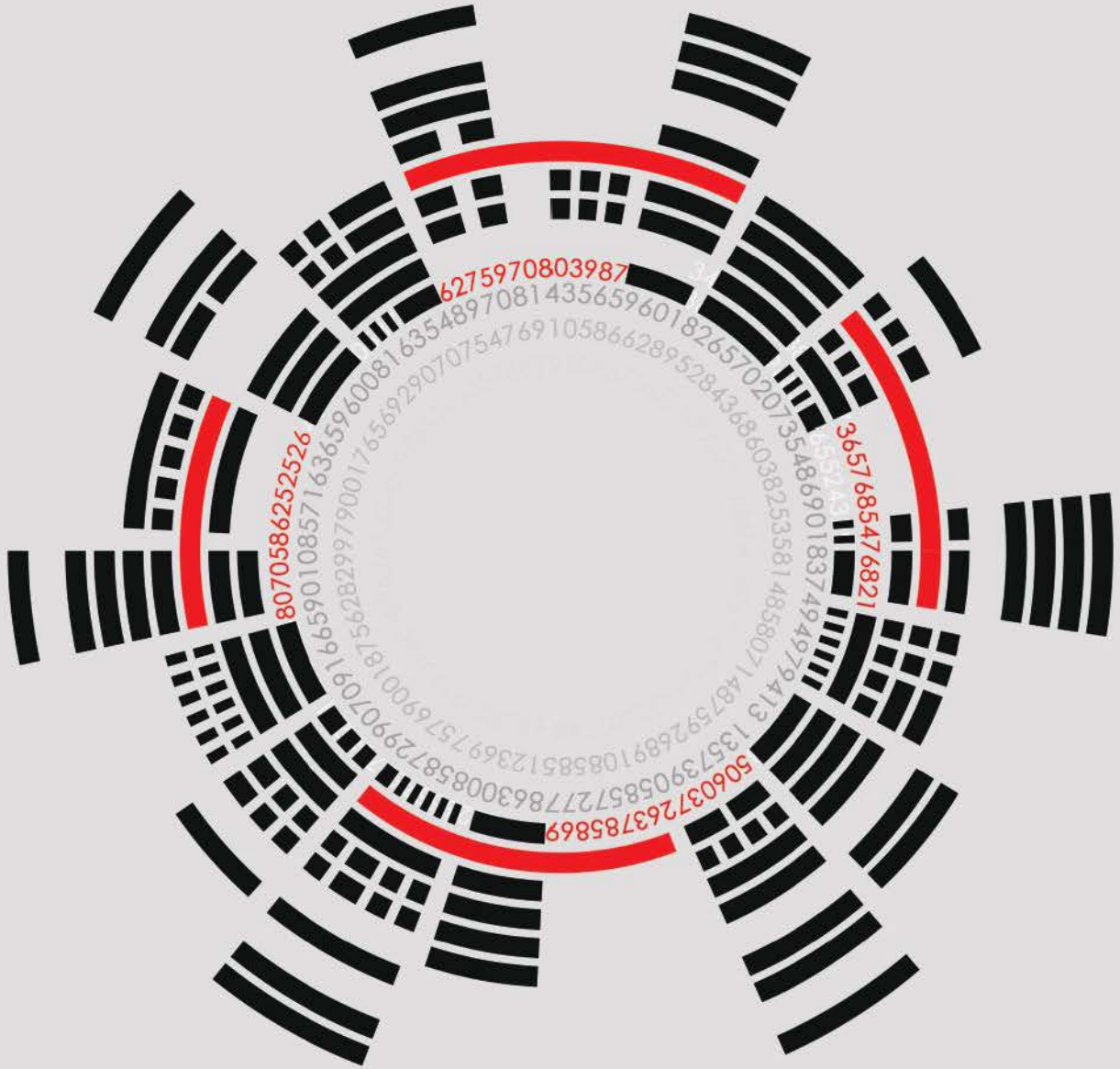

XI. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SINAN SYMPOSIUM

11-12 NISAN 2019 // APRIL 11TH-12TH 2019

MİMARLIK VE EKONOMİ
ARCHITECTURE AND ECONOMICS

XI. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU
XI. INTERNATIONAL SINAN SYMPOSIUM

11- 12 NİSAN 2019
APRIL 11-12, 2019

" MİMARLIK ve EKONOMİ "
ARCHITECTURE AND ECONOMICS

BİLDİRİ KİTABI

Trakya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
EDİRNE / TÜRKİYE
Trakya University,, Faculty of Architecture
EDİRNE / TURKEY
<http://mimarlik.trakya.edu.tr>

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ

Bütün hakları saklıdır. © 2019. Trakya Üniversitesi
Bu eserin bir kısmı veya tamamı Trakya Üniversitesi Rektörlüğü'nün izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz,
kopya edilemez.

Eserde yer alan tüm bildirilerin sorumluluğu tamamıyla yazarlarına aittir. İlgili bildirilerin içerik ve biçimine
atfedilecek eksiklikler ya da yanlışlıklardan, Uluslararası Sinan Sempozyumu sekreteryası, editörleri veya
düzenleme kurulu sorumlu tutulamaz.

"XI. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI"

Sempozyum Başkanı / Symposium Chair

Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN

Editörler / Editorial Board

Assoc.Prof. Dr. Esmâ MIHLAYANLAR
Assist. Prof.Dr. H. Candan ZÜLFİKAR
Assist. Prof.Dr. Selin ARABULAN

Kapak Tasarımı / Cover Design

Res. Assist. Arif MISIRLI

"Bu çalışma Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenmiştir. Proje
Numarası: 2018/233" ("This work was supported by Research Fund of the Trakya University. Project Number:
2018/233")

Basım Tarihi ve Yeri: Nisan 2019, Trakya Üniversitesi Matbaası, Edirne / TÜRKİYE
Printed in: April, 2019 Trakya University, Edirne / TURKEY

ISBN: 978-975-374-234-4

Trakya Üniversitesi Yayın No: 205
150 adet basılmıştır.

Bilim Kurulu / Scientific Committee

Prof. Dr. Abdullah KELKİT (Turkey)
Prof. Dr. Adnan ÇOLAK (Turkey)
Prof. Dr. Alexander ASANOVVICZ (Poland)
Prof. Dr. Aslı KORKUT (Turkey)
Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ (Turkey)
Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ (Turkey)
Prof. Dr. Ayhan GENÇLER (Turkey)
Prof. Dr. Aykut KARAMAN (Turkey)
Prof. Dr. Ayla ANTEL (Turkey)
Prof. Dr. Ayşe Nilay EVCİL (Turkey)
Prof. Dr. Berkan DEMİRAL (Turkey)
Prof. Dr. Cengiz ACAR (Turkey)
Prof. Dr. Gonca BÜYÜKMIHÇI (Turkey)
Prof. Dr. Gül KOÇLAR ORAL (Turkey)
Prof. Dr. Gülçin KÜÇÜKKAYA (Turkey)
Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN (Turkey)
Prof. Dr. Hadi Susilo ARIFİN (Indonesia)
Prof. Dr. Hülya TURGUT (Turkey)
Prof. Dr. İbrahim NUMAN (Turkey)
Prof. Dr. İlder BÜYÜKDİĞAN (Turkey)
Prof. Dr. Kamuran ÖZTEKİN (Turkey)
Prof. Dr. Keiji SAKAMOTO (Japan)
Prof. Dr. Ken YOSHIKAVVA (Japan)
Prof. Dr. Mahmut GÜLER (Turkey)
Prof. Dr. Marcello SCALZO (Italy)
Prof. Dr. Marios VAFEIADIS (Greece)
Prof. Dr. Murat ÖZYAVUZ (Turkey)
Prof. Dr. Murat TAŞ (Turkey)
Prof. Dr. Muzaffer YÜCEL (Turkey)
Prof. Dr. N.Turgut SANER (Turkey)
Prof. Dr. Nadide SEÇKİN (Turkey)
Prof. Dr. Nazlı Ferah AKINCI (Turkey)
Prof. Dr. Neslihan DOSTOĞLU (Turkey)
Prof. Dr. Nevrihal ERDOĞAN (Turkey)
Prof. Dr. Nezih AYIRAN (Turkey)
Prof. Dr. Nikolaos A. LIANOS (Greece)
Prof. Dr. Nilay COŞGUN (Turkey)
Prof. Dr. Nilüfer AKINCITÜRK (Turkey)
Prof. Dr. Nilüfer TAŞ (Turkey)
Prof. Dr. Nuran KARA PILEHVARİAN (Turkey)
Prof. Dr. Sabit OYMAEL (Turkey)
Prof. Dr. Saverio MECCA (Italy)
Prof. Dr. Senem DEVİREN (Turkey)
Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR (Turkey)
Prof. Dr. Tülay KARA DAYI (Turkey)
Prof. Dr. Türkan GÖKSAL ÖZBALTA (Turkey)
Prof. Dr. Veli ORTAÇEŞME (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Amir CAUSEVIC (Bosnia-Herzegovina)
Assoc.Prof. Dr. Ayşe SİREL (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Ayten ERDEM (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Emel ARDAMAN (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Esmâ MIHLAYANLAR (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Filiz ŞENKAL SEZER (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Funda ÖZTÜRK KERESTECİOĞLU (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. H.Fırat DİKER (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Selda ÇAĞLAR (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Semiha KARTAL (Turkey)
Assoc.Prof. Dr. Sennur AKANSEL (Turkey)

Düzenleme Kurulu /
Organization Committee

Prof. Dr. Adnan ÇOLAK
Assoc.Prof. Dr. Sennur AKANSEL
Assoc.Prof. Dr. M. Serkan KIRGIZ
Assoc.Prof. Dr. Semiha KARTAL
Assoc.Prof. Dr. Esmâ MIHLAYANLAR
Assist. Prof.Dr. Hatice KIRAN ÇAKIR
Assist. Prof.Dr. H. Candan ZÜLFİKAR
Assist. Prof.Dr. Pınar KISA OVALI
Assist. Prof.Dr. Tülay CANITEZ
Assist. Prof.Dr. Esin BENİAN
Assist. Prof.Dr. Damla ATİK
Assist. Prof.Dr. Filiz UMAROĞULLARI
Assist. Prof.Dr. İsmet OSMANOĞLU
Assist. Prof.Dr. Gökçen BAYRAK
Assist. Prof.Dr. Sergun DAYAN
Assist. Prof.Dr. R. Duygu ÇAY
Assist. Prof.Dr. Selin ARABULAN
Assist. Prof.Dr. İnci ALKAN
Assist. Prof.Dr. Eylül MALKOÇ
Inst. Dr. Berk MİNEZ
Inst. Dr. Ertan VARLI
Inst. M. Kemal BOZACI
Inst. Gülay DALGIÇ
Inst. Bilge ATAÇ ÖZSOY
Inst. M. Seçkin PUYAN
Inst. Gildis TACHİR
Inst. Onur ŞUTA
Inst. Emine KELEŞ
Inst. Banu GÖKMEN ERDOĞAN
Res. Assist. Dr. Gökhan BALIK
Res. Assist. Arif MISIRLI
Res. Assist. Şule YILMAZ ERTEN
Res. Assist. Aslı MERAL
Res. Assist. Bilge UYSAL
Res. Assist. Saygın ALKAN
Res. Assist. Barış KARA
Res. Assist. Dinçer AYDIN
Res. Assist. Deniz Gözde ERTİN
Res. Assist. Beste KARAKAYA AYTİN
Res. Assist. Gencay ÇUBUK
Res. Assist. Melek ÖZDAMAR
Res. Assist. M.Ali BAŞARAN
Res. Assist. Tuba HATIPLER ÇİBK

Sempozyum Sekreteryası /
Symposium Secreteriat

Assist. Prof.Dr. Tülay CANITEZ
Assist. Prof.Dr. Gökçen BAYRAK
Assist. Prof.Dr. İnci ALKAN
Res. Assist. Arif MISIRLI
Res. Assist. Gencay ÇUBUK

Adres / Address

Trakya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Makedonya Yerleşkesi 22100 EDİRNE

Trakya University Faculty of Architecture,
Campus of Macedonia 22100 EDİRNE

Fax: +90 284 225 69 95

Phone: +90 284 225 69 92-93

Web: <https://sinansymposium.trakya.edu.tr>

E-mail: sinansymposium@gmail.com

ÖNSÖZ

Maddi kültürün birer yansıması olan mimari ve kentsel mekânlar, insan yaşamı tarafından biçimlendiği kadar, yaşamı da biçimlendirirler. Mimarlık mekân yaratmanın maddi, sınırlayıcı yanını ön plana çıkarır. Sanatçının kendi eserinin yankısı ile kurduğu mesafeli ilişkiye benzer olarak, biz tasarımcılar da çalışmalarımızın uzantısını ekonominin gündelik kaygılarından uzak tutmaya çabalarız. Ancak tasarlanan mekânın oluşumu, uygulamaları, türevleri, kazanımları, dönüşümü, paylaşımı, yenilenmesi tekrar ve tekrar bizleri ekonominin çeşitli alanlarıyla karşılaşmaya yönlendirir.

Mekanda gelişen iktisadi ilişkiler, bir yandan mülkiyet ve kentsel rant gibi maddi koşulları belirlerken, ortak yaşama kültürünü tanımlayan değerler de mekânın kimliğini ifade ederler.

Bu yıl Sinan Sempozyumu'nun on birincisini 'ekonomi' başlığıyla düzenlemekteyiz. Trakya Üniversitesi'nin bu gelenekselleşen uluslararası sempozyumunda, ekonominin mimarlıkta ve kentleşmedeki çok yönlü rolüne ve işlevine değinilmektedir.

Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak bu Sempozyumun hazırlanmasında emeği geçenlere, üniversitemizin bilimsel proje birimi olan TÜBAP'a, ayrıca Sempozyumun sürekliliğine katkıda bulunan Edirne Valiliği, UNESCO'ya, Edirne Belediyesi, Tarihi Kentler Birliği'ne ve Mimarlar Odası Edirne Temsilciliğine teşekkür eder, bu platformun mimari ve kentsel araştırmalara katkıda bulunmasını dilerim.

Prof.Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN
Dekan
Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

PREFACE

Architectural and urban spaces, as the representation of material culture, are formed by the living conditions, as well as they shape the way of human living. Architecture emphasizes the concrete, restricting side of the spatial formation. Such as the offhand contact of the artist with the echo of his/her work, we designers try to keep the reverberation of our designs distant from the daily worries of economic relations. However the progress of the design, of its practices, by-products, advantages, transformations, sharing and renovation force us to encounter the issues of economics again and again.

Economic relations within the spatial design, on the one hand, determine the material environment such as the ownership and urban rent, on the other; values that shape the culture define the identity of the actual space.

This year we are organizing the eleventh of the Sinan Symposium under the title of "Economics". This traditionalized symposium of the Trakya University point out multifaceted role among the economic relations in the architecture and urban planning

As the Dean of the Faculty of Architecture, I would like to express my gratitude to all who contributed to the preparation of this symposium, to TÜBAP, the scientific project unit of our university, as well as to the Edirne Governorship, UNESCO, Edirne Municipality, the Association of Historical Cities and the Chamber of Architects' Representative Unit in Edirne for enabling the continuity of our symposium. I hope that this platform provides academic contribution to the researches on architecture and urban studies.

Prof.Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN
Dean
Trakya University Faculty of Architecture

GELENEKLER VE AKTÖRLER / TRADITIONS AND ACTORS

Khaled TADMORI	Sustainable Conservation and Contemporary Architecture for Historic Urban Environments' Transformation <i>Tarihi Kentsel Çevrelerin Dönüşümünde Sürdürülebilir Koruma ve Çağdaş Mimari</i>	1-10
Mahmud Zeyn EI ABIDIN	Sinan's Architectural Works in Syria <i>Mimar Sinan'ın Suriye'deki Eserleri</i>	11-28
Sevgi AĞCA DİKER	The Foundations of the Palace's Fameless Women <i>Sarayın Şöhretsiz Kadınlarının Vakıfları</i>	29-40
H. İbrahim ALPASLAN	Interrelations Between Socio-Economic Potentials of the Muslim Community and the Evolution of Mosque Architecture in Ottoman Izmir <i>Osmanlı Dönemi İzmir'inde Müslüman Cemaatin Sosyo-Ekonomik Olanakları ile Cami Mimarisinin Gelişimi Arasındaki İlişkiler</i>	41-52

ÇEVRE VE TASARIM / ENVIRONMENT AND DESIGN

Gökçen BAYRAK, Emine KELEŞ, Zuhul ÖLMEZ	Investigation of Green Infrastructure Applicationability in Edirne City Center <i>Edirne Kent Merkezinde Yeşil Altyapı Uygulanabilirliğinin İncelenmesi</i>	53-66
Muhammed Ali BAŞARAN, Damla ATİK, Sergun DAYAN	Evaluation of User Mobility within Location Based Social Network Applications in Urban Spaces <i>Kent Mekânlarında Kullanıcı Harektliliğinin Konum Tabanlı Sosyal Ağ Uygulamaları Üzerinden Değerlendirilmesi</i>	67-76
Senem DEVİREN	The Visibility of Sustainability in the City of Antakya: Notes on ohe Courtyard Houses, Place, Ecology, Energy Efficiency and Architectural Design <i>Antakya Şehrinde Sürdürülebilirliğin Geçerliği: Avlulu Evler, Yer, Ekoloji, Enerji Verimliliği ve Mimari Tasarım Üzerine Notlar</i>	77-86
S. Selhan YALÇIN USAL, A. Nilay EVCİL	User Expectations and Mass Customization Approaches in Gated Towers <i>Kule Tipi Kapalı Yerleşmelerde Kullanıcı Beklentileri ve Kitlesele Bireyselleştirme Yaklaşımları</i>	87-96

TURİZM ve MİMARLIK / TOURISM and ARCHITECTURE

Gildis TACHIR, Pınar KISA OVALI, Funda ÖZTÜRK KERESTECİOĞLU	Integrated Coastal Management in the Relationship Between Tourism-Economy and the State in Greece <i>Turizm-Ekonomi İlişkisinde Bütünleşik Kıyı Alan Yönetimi ve Yunanistandaki Durum</i>	97-106
Aysun AYDIN ÖKSÜZ, Bahar KÜÇÜK KARAKAŞ, Gizem SEYMEN	Examination of Relation Between the Architecture and Consumption within the Context of Tourism: Sample of Trabzon-Kaşüstü Region <i>Mimarlık ve Tüketim İlişkisinin Turizm Bağlamında İncelenmesi: Trabzon Kaşüstü Bölgesi Örneği</i>	107-116
Gözde PIRLANTA	The Housing Economy at the Rural and Urban Areas of Turkish Republic of Northern Cyprus <i>Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kırsal ve Kamu Alanlarında Konut Ekonomisi</i>	117-126
Melek ERÇAKICA, Mukaddes POLAY	The Contributions of Performing Arts for Tourism Economy <i>Performans Sanatlarının Turizm Ekonomisine Katkıları</i>	127-136

MİMARİ DÖNÜŞÜMLER / ARCHITECTURAL TRANSFORMATIONS

Emine Banu BURKUT	An Examination on the Structure Of Ottoman Turkish House in the Context of Economic And Environmental Factor <i>Osmanlı / Türk Evi'nin Ekonomik ve Ekolojik Etkenler Bağlamında İncelenmesi</i>	137-146
Sennur AKANSEL, Gizem Seher IŞIKALP	Effects on Urban Economy by Urban Transformation of Yayla Neighborhood <i>Yayla Mahallesi'ndeki Kentsel Dönüşümün Kent Ekonomisine Etkisi</i>	147-154
Mensure HODZA	Family Business Challenges and Institutionalization General Overview <i>Aile İşletmelerinde Sorunlar ve Kurumsallaşma: Genel Bakış</i>	155-164
Yelda KORKMAZ, Ahmet ALKAN	Examining of The Relationship Between High-Rise Buildings and Socioeconomic Developments <i>Yüksek Yapılar ile Sosyoekonomik Gelişmeler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi</i>	165-174

TARİHİ DOKULAR VE YERLEŞİMLER / HISTORICAL PATTERNS AND SETTLEMENTS

İpek GÖLÜKCÜ, Mine TANAÇ ZEREN	A Research on the Settlement Layers of Manisa Soma Historical Urban Texture <i>Manisa Soma Tarihi Kent Dokusunun Yerleşim Katmanları Üzerine Bir Araştırma</i>	175-188
Gülçin KAHRAMAN, Ümit T. ARPACIOĞLU	Social and Economic Dimension of Protection of Rural Architecture <i>Kırsal Mimarinin Korunmasının Sosyal ve Ekonomik Boyutu; Gölpazarı Örneği</i>	189-198
Duygu SABAN, Erol DOĞAN, Rukiye TÜTER, Reyhan DELİBAŞ, Hülya YÜCEER	Re-Evaluation of the Campus of Düziçi Village Institute <i>Düziçi Köy Enstitüsü Yerleşkesinin Yeniden Değerlendirilmesi</i>	199-208
Hatice BIYIK, Nihan ENGİN	Climatic Design Principles in Formation of Traditional Housing Pattern in Tokat <i>Tokat, Geleneksel Konut Dokusunun Biçimlenişinde İklimsel Tasarım İlkeleri</i>	209-218

TASARIM ve EKONOMİ / DESIGN and ECONOMICS

Reyhan Midilli SARI, S. Aybike TÜRK, Kader KESKİN	A Functional and Economical Approach to Architecture: Montessori Schools <i>Mimarlıkta İşlevsel ve Ekonomik Bir Yaklaşım: Montessori Okulları</i>	219-228
Zeynep YAZICIOĞLU HALU	Economy as an Architectural Design and Evaluation Criteria: Post-Occupancy Evaluation Methods <i>Mimari Tasarım ve Değerlendirme Girdisi Olarak Ekonomi: Kullanım Sürecinde/Sonrasında Değerlendirme Yöntemi</i>	229-238
Sennur AKANSEL, Onur ŞUTA	Effect of Transportation Investments on Housing Areas: Çanakkale-Güzelyalı Example <i>Ulaşım Yatırımlarının Konut Alanlarına Etkisi: "Çanakkale Güzelyalı Örneği"</i>	239-248
Elif ALTIN	Spatial Solutions of the Utopian Designed on the Future and Economic Consideration <i>Gelecek Üzerine Kurgulanan Ütopyanın Mekansal Çözümleri ve Ekonomik Açından Ele Alınışı</i>	249-258

YAPI ve TASARIM / STRUCTURE and DESIGN

İrem BAYRAM, Türkan GÖKSAL ÖZBALTA	Towards A Green Campus - Improving Energy Efficiency Of An Educational Building And Its Economic Dimension <i>Yeşil Kampüse Doğru - Bir Eğitim Binasının Enerji Etkin İyileştirilmesi ve Ekonomik Boyutu</i>	259-268
Fatma CESUR, Sibel ERSOY, Nilüfer TAŞ, Murat TAŞ	A Research on Ongoing Costs of Efficient Use of Renewable Energy Resources in Stadium Buildings: Antalya Stadium <i>Stadyum Yapılarında Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Etkin Kullanımının Devam Eden Maliyetler Bakımından İncelenmesi: Antalya Stadyumu Örneği</i>	269-278
Latif Onur UĞUR, Alper BİDEÇİ, Eren Can ÇİNAR	Comparison of Costs and Construction Periods of Different Height Buildings' Fire Stairs Which Builds with Concrete and Steel Barrier Systems <i>Farklı Yükseklikteki Binaların Yangın Merdivenlerinin Betonarme ve Çelik Taşıyıcı Sistem ile Yapılmasının Maliyet ve İnşaat Sürelerinin Karşılaştırması</i>	279-288
Sabit OYMAEL, Özlem SALLI BİDEÇİ, Alper BİDEÇİ	Solution-Oriented Approaches to Structural Cracks in Buildings <i>Binalarda Strüktürel Çatlaklara Çözüm Odaklı Yaklaşımlar</i>	289-296

KENTSEL ALAN YATIRIMLARI / INVESTMENT in URBAN AREA

H. Burcu ÖZGÜVEN	Apartment Block Building and Mortgage Credits in Istanbul During the Thirties <i>Otuzlu Yılların İstanbul'unda Apartman İnşaatı ve İpotek Kredileri</i>	297-304
Reyhan Midilli SARI, Kader KESKİN, S. Aybike TÜRK	Fairs in Turkey as a Space Production in the Relationship Between Marketing Strategy and Architecture <i>Pazarlama Stratejisi ve Mimarlık İlişkisinde Bir Mekan Üretimi Olarak Türkiye'de Fuarlar</i>	305-314
Hasan BEGEÇ, A. İlker YALINER	The Relationship Between High-Rise Buildings and Economic Recession: Crisis Periods and Beyond <i>Yüksek Binalar ve Ekonomik Durgunluk Arasındaki İlişki: Kriz Dönemleri ve Sonrası</i>	315-324
Neva GERÇEK ATALAY, Zeynep ULUDAĞ	Reading the Relationship Between Neoliberalism and Architecture from the Centre Pompidou <i>Neoliberalizm ve Mimarlık İlişkisini Pompidou Kültür Merkezi Üzerinden Okumak</i>	325-334

YATIRIM ve MİMARLIK / INVESTMENT and ARCHITECTURE

Murat Berk EVREN, Gökhan UMAROĞULLARI	Unforeseen Costs and Potential Outputs in Architectural Project Production Process <i>Mimari Proje Üretim Sürecinde Öngörülmeven Maliyetler ve Potansiyel Çıktıları</i>	335-344
Seçil BALLI HEPTAŞKIN, Filiz ŞENKAL SEZER, Nilüfer AKINCITÜRK	Evaluation of Insulation and Heating Costs in Buildings that will be Insulated for Heat <i>Isı Yalıtımsız Konutlara Uygulanacak Yalıtımın Maliyet ve Isıtma Giderleri Açısından İrdelenmesi</i>	345-354
Gökhan ÖZDEMİR, Huriye GÜRDALLI	Spatial Reflections of International Mining Investment: Cmc and Lefke <i>Uluslararası Maden Yatırımının Yereldeki Mekansal Yansıması: Cmc (Kmi) ve Lefke Örneği</i>	355-364
Devrim Yücel BESİM	Structural Changes Beginning with Pensions and Tourism in Bodrum <i>Bodrum'da Pansiyonculuk ve Turizm ile Başlayan Yapısal Değişiklikler</i>	365-378

KORUMA ve MİMARLIK / PRESERVATION and ARCHITECTURE

İsmet OSMANOĞLU	The Cultural Heritage Protection Policies in International Documents <i>Uluslararası Belgelerde Kültürel Mirası Koruma Politikaları</i>	379-392
Yasemin HODZA	Tanzimat Period Clock Towers in Rumelia <i>Rumeli'de Tanzimat Dönemi Saat Kuleleri</i>	393-402
Timur KAPROL, Aslı ZENCİRKIRAN	Use Of Cement In Architecture and Pınarhisar Cement Factory <i>Mimaride Çimentonun Kullanımı ve Pınarhisar Çimento Fabrikası</i>	403-412
Banu GÖKMEN ERDOĞAN	Metropolitans and Urban Conservation Problems in Globalizing Modern World <i>Küreselleşen Modern Dünyada Metropoller ve Kentsel Koruma Sorunları</i>	413-422

OSMANLI / TÜRK EVİ'NİN EKONOMİK VE EKOLOJİK ETKENLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ¹

AN EXAMINATION ON THE STRUCTURE OF OTTOMAN TURKISH HOUSE IN THE CONTEXT OF ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL FACTOR

Emine Banu BURKUT

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Mimarlık Doktora Programı, İstanbul, Türkiye
burkutbanu@gmail.com

ÖZET

Osmanlılar konut mimarisinde kendi inanç, anlayış, kültür ve birikimleriyle kendilerine özgü konut tipini oluşturmuşlardır. Osmanlı / Türk evi konusunda yapılan araştırmalarda farklı özellikler ve etkenler dikkate alınarak “Osmanlı Evi, Türk evi, Anadolu evi, geleneksel Türk evi” gibi tanımlamalar yapılmıştır. Bu evlerin ortak birtakım özellikleri olmakla beraber inşa edildikleri coğrafya, topoğrafya, iklim, malzeme, arsa biçimlenmeleri, ekonomik durum vb. nedenlerle farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu çalışma kapsamında, Osmanlı / Türk evi ekonomik ve ekolojik etkenler bağlamında incelenecektir. Osmanlı / Türk evi ekonomik faktörler çerçevesinde ele alındığında, üretim yapılan bir mekân olduğu görülmektedir. Oda, bahçe, mutfak ve varsa ahır üretim yapılan evin alt birimleridir. Evin şekillenmesini belirleyen en önemli etkenlerden biri ekonomik imkânlardır. Osmanlı / Türk evinin yapısını dönemin veya konut sahibinin ekonomik durumu etkilediği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda zenginlerin evlerinin çok katlı ve çok odalı, kullanılan malzemenin kalitesi ve çeşitliliği dönemin süsleme üsluplarına sahip olması ekonomik etkenlerin konut mimarisine yansımaları olarak değerlendirilebilir. Ekolojik faktörler çerçevesinde Osmanlı / Türk evi ele alındığı zaman ise; enerji etkin konut tasarımı çözümlerine örnek teşkil edebilecek ekolojik olarak tasarlandığı görülmektedir. Konutta kullanılan malzemenin coğrafyaya en uygun malzemelerden seçilmesi, gün ışığını yeterli şekilde iç mekana alması, plan tipleri, pencere, kapı ve malzemelerde standartların olması, oda-sofa ve oda-bahçe ilişkileri, çevreye olan atıkların en aza indirilmesi kısacası ekonomik ve ekolojik etkenler göz ardı edilmeden inşa edilmiştir. İç mekânda çok sayıda işlevin aynı anda gerçekleşmesi mekân kurgusu ve kullanımı olarak günümüz konut tasarımı ile karşılaştırıldığı zaman arazi, plan yerleşimi ve mobilya kullanımı açısından çok fonksiyonlu ve modüler olması, mekânsal kullanım açısından ekonomiyi beraberinde getirmektedir. Çalışmada Osmanlı / Türk evi arazi kullanımı, malzeme, plan kurgusu, iç ve dış mekan ilişkileri ekonomik ve ekolojik etkenler bağlamında incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı / Türk Evi, Konut, Ekonomik Faktörler, Ekolojik Faktörler

ABSTRACT

The Ottomans have formed a unique house type in the domestic architecture by creating a synthesis through their own belief, understanding, culture and cultural accumulation just as in other fields of art. Considering different characteristics and factors in the studies conducted for the Ottoman / Turkish house, various definitions have been made through the concepts such as the “Ottoman House, Turkish House, Anatolian House and Traditional Turkish House”. It has been found that these houses are different from each other due to the reasons such as the relevant geography, topography, region, material, land formation or economic condition though they are similar in some aspects. Within the scope of this study, the Ottoman / Turkish house will be examined in the context of economic and

¹ Burkut, E.B., 2014, “Osmanlı/Türk Evi Mekân Kurgusunu Modern Konut Mimarisinde Okumak: (Wright, Corbusier, Eldem ve Cansever’in Konutları) başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

environmental factors. When the Ottoman / Turkish house is considered in the context of economic factors, it has been seen that the house is a place that makes production. Room, garden, kitchen and, if available, stable are the subunits of the house where the production is made. One of the most important factors, which determine the house shape, is economic opportunities of the relevant period and the owner. It has been seen that the structure of the Ottoman / Turkish house has been affected by economic condition of the period or the house owner. In the studies conducted, it has been found that the houses owned by the rich are multi-storey and multi-room and also decorated with ornaments of the relevant period. Thus, it is possible to say that economic structure is an important factor, which determines the domestic architecture. When the Ottoman / Turkish house is considered in the context of environmental factors, it has been seen that the houses were designed to be an example for energy efficient house design solutions. The houses have been built considering economic and environmental factors such as the most suitable materials for the relevant geography and climate, the interior design which allows the daylight to pass through the glass, the best standards in plan types, windows, doors and materials, the relationship of the room-hall and the room-garden, and minimizing the pollutant wastes. When multifunctionality and modularity of the interior design is compared to the house design in our day in terms of indoor plan and usage, it has been understood that multifunctionality and modularity of the houses in terms of the land and plan settlement as well as the use of furniture bring economy in the indoor with it. In the study, the Ottoman / Turkish house will be examined in terms of the indoor and outdoor relationship, land use, material and design in the context of economic and environmental factors.

Keywords: Ottoman / Turkish House, House, Economical Factors, Ecological Factors

1. GİRİŞ

Osmanlı / Türk evi ile ilgili araştırmalar incelendiği zaman bazı akademik çalışmalarda “Osmanlı Evi”, “Anadolu Evi” gibi farklı adlarla nitelenmesine rağmen, aynı fiziksel ve kültürel bileşenler geleneksel evi açıklamak için kullanılmıştır. Bazı araştırmacılar ise bu evlere Türk evi yerine Osmanlı evi demeyi tercih etmişlerdir (Arel, 1982). Bunun için iklimsel özellikleri, kültürel özellikler, mekânsal düzen ilişkiler veya malzeme gibi bileşenler ortak bir tanıma hizmet etmiştir (Tuztaş & Aşkun, 2013). Osmanlı / Türk evi konusunda Sedat Hakkı Eldem, Celal Esad, Önder Küçükerman, Doğan Kuban, Metin Sözen, Uğur Tanyeli ve Cengiz Eruzun gibi isimlerin çalışmaları ön plana çıkmaktadır. 1930 öncesinde “Türk evi” araştırmalarında Celal Esad (1928) ’ın Türk Sanatı kitabında “Türk evi”nin en “olgun” ve “en klâsik” formunun İstanbul ve Bursa’da bulunduğunu belirtmektedir. “Das Türkische Wohnhaus” (Türk Evi) adlı makalede ise Ernst Egli (1936) “Türk evi”ni yalın, otantik, özgün olarak tanımlarken, iklime bağlı bir kategori kullandığı görülmektedir. Gül Asatekin (2001) ’in “Türk evi Sözcüğünün Düşündürdükleri” adlı makalesinde özellikle malzeme kullanımı ile tipoloji arasındaki ilişkileri vurgulayan Aksoy (1963), Kuban (1970), Küçükerman (1973), Tanyeli (1978) gibi akademisyenlerin çalışmalarında; ahşap iskelet ve dolgu tekniği kimliğin ana belirleyicisi olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ana yaşam katının plân tipine ve bölgesel çeşitliliğe bağlı olarak yapılan tipolojiler, ahşap iskeletli malzeme ve dolgu tekniğini Türk/Anadolu – Türk Evi’nin başlangıç noktası olarak ele almışlardır (Asatekin, 2001).

Sedat Hakkı Eldem “Türk Evi” kavramını, özelliklerini ve plan tiplerini ayrıntılı bir şekilde incelemiş kendine has özellikleri olduğunu vurgulamıştır. Eldem, çoğunlukla “Türk Evi” araştırmalarında geleneksel mimarlığa ilgisinin şekillenmesinde batılı mimarların (Le Corbusier, Frank Lloyd Wright ve August Perret) tesirine değinmektedir (Eldem, 1983). Bazı araştırmalarda “Türk Evi” kavramının Eldem’le inşa edildiği görüşünü sıklıkla ifade edilmiştir (Arel, 1999; Güney, 2003, vb.). Bu görüşlerin dışında Tanyeli (1999) Eldem’in çalışmalarının öncesindeki araştırmalarda, “Türk Evi” kavramının ilk kez 1920’lerin sonuna

doğru ve Celal Esad'ın Türk San'atı (1928) adlı kitabında dile getirdiğinden bahsetmektedir (Tanyeli, 1999). Geleneksel ev araştırmacılığında etkin bir alanı olan Sedad Hakkı Eldem'in idealleştirilme olgusu açısından sıklıkla başvurulan plân tiplerine dayalı çalışmasında iklim ve malzemenin Türk Evi'ne tesiriyle ilgili açıklamalar yer almaktadır (Eldem, 1954).

Hasol (2011)'e göre; "mimarlık yapıtı bugün; topluma yararlılık, yaratıcılık-yenilik-özgünlük, sürdürülebilirlik, çağdaş dil, kimlik, **çevreye duyarlılık**, estetik değer, iç-dış uyumu, doğru strüktür, işlevsellik, **ekonomik** olma gibi ölçütlerin yanı sıra **ekolojî**, yapı fiziği, otomasyon gibi kimi uzmanlık katkılarını da bünyesinde bulundurmamak konumundadır" (Hasol, 2011).

İnsanlar evlerinde **ekonomik**, sosyal ve siyasal sistemlerin bir parçası olarak doğar yetişir, çalışır ve yaşamını sürdürür. Karpuz (2011)'e göre ev, fizyolojik, kültürel, sosyolojik, psikolojik, **ekonomik** bir ortamdır.

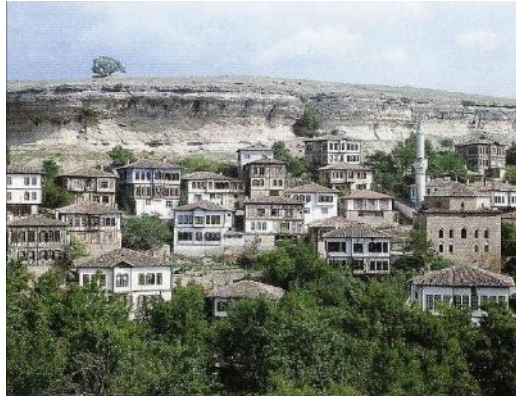
Bu çalışmada Osmanlı / Türk Evi evinin mekan kurgusu **ekonomik ve ekolojik** etkenler bağlamında incelenmiştir.

2. OSMANLI / TÜRK EVİ KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

2. 1. Osmanlı / Türk Evi

Osmanlı/Türk şehirleri mahalleler halinde, plansız, fakat **doğal dokuyla tam bir uyum** içinde gelişmiştir. Mahalleler genellikle eğimli araziler üzerine kurularak, hem her çeşit suya akıntı olanağı verilmekte, hem de her evin ufkunun açık olması ve güneşten yararlanması sağlanmaktadır. Çoğunlukla bir caminin, bazen de bir çeşme veya ağaçlıklı bir meydanın etrafında kurulan mahalle, mektebi, camii, hamamı, küçük çarşısı vb. ile kendi kendine yeten bir ünite olarak kurulmaktadır (Resim 1).

Cansever (2002) Türk evi mahallesi ve şehri; standartların olması fakat bunun yanında farklılaşma, merkezin ürettiği bilgi ve katılımın olması, abidevilik ve küçük ölçü (insan ölçeği), mükemmellik ve üzerine ek alabilme (esnek olabilme), stoik ve yapısallık yanında tabiatla beraberlik (doğaya uyum), kalıcı olmak ama değişen şartlar uyabilmek şeklinde ifade etmiştir. (URL 1).

Resim 1. Türk Evi'nin yerleşimi (Günay, 1998)

Osmanlı/Türk Evi'nin iç mekân kurgusu ise; pratiklik, işlevsellik, çevre koşullarına uyum, çözüme iç mekânla başlayıp dışa doğru geliştirmek ve bütünleştirmek, malzeme ve gereçleri en yakından seçmek, çözümde, strüktürde, görünüşte yalınlık işlevsel çözümlerin planlamada önceliği şeklinde oluşturulmuştur. Mekân kurgusunda iç ve dış çevre arasında plan düzeninden doğan sıkı bir ilişki vardır. Zemin kat genelde sokak cephesinde kapalı tutulmuştur. Üst katlarda çıkmalarla sokağa açılır. Evler yaşamın yoğun olarak geçtiği bahçe ya da avluya doğru yönelmektedir (Burkut, 2014).

Osmanlı/Türk Evi'nin mekân kurgusu geleneksel Türk ailesinin yaşama biçimi sonucu ortaya çıkmış bir ev tipidir. Bu ev tipinde her oda kullanıcının her türlü ihtiyacına cevap verecek şekilde çözümlenmiştir. Dolayısıyla evde yaşayan ailenin yaşamındaki her unsurun, en küçük detayına kadar karşılanması amaç edinilmiş ve başlıca etkenin ihtiyacı karşılamak olduğu görülmektedir. Bu şekilde meydana gelen mekânsal örgütlenme işlevselliği ve uyumu yansıtmaktadır. Karpuz (2011)'e göre Türk Evini oluşturan etkenler;

- Tarihi etkenler
- Sosyal ve Kültürel etkenler
- Çevresel etkenler
- Ekonomik etkenler: Türk evi kullanıcısının ekonomik durumuna uygun büyüklükte inşa edilmiştir. Nadiren zengin evlerinin çok katlı, kaliteli malzemeli, dönemin üslup özelliklerine sahip olduğu görülmektedir.

Cengiz Bektaş (1996, 2001) ise, Türk evi oluşum ilkeleri şu şekilde sınıflandırılmıştır.

- Yaşama, doğaya, çevre koşullarına uygun olması
- Gerçekçi ve akılcı olması
- İçten dışa çözüm (iç/dış mekân kurgusu)
- İç-dış uyumu (evin içindeki içtenlik ve yalınlığın dışa vurumu)
- Tutumlu olma (ekonomi): Ortak kullanımlar iyi belirlenmiştir. Suyun, yağmurun bile damlası harcanmaz. Dumanın bile, bacadan çıkıp gitmeden sıcaklığından yararlanır.
- Kolaylık ilkesi: Yapım yöntemi, yöntemleri, kolaylık ilkesine dayanır. En azla en çoğa ulaşmaya çabalanır.
- Ölçüler insan vücudundan çıkar (İnsan Ölçeğinde olmak)
- İklimle uyumluluk: Evler gün doğuşuna bakarlar. Rüzgâr düşünülür.
- Malzeme ve gereçler en yakından seçilir: Çevrenin gerecini seçince, çevreye uyum da kolaylıkla sağlanır...
- Esneklik: Aile büyüdükçe, ev de birim birim büyüebilmektedir.

Bu maddeler göz önünde bulundurulduğu zaman günümüzde kullanılan sürdürülebilir veya yeşil bina olarak nitelendirilen ve değerlendirilen yapılarda istenen arazi seçimi, yağmur suyu kullanımı, en az atık ve en yakın bölgeden malzeme seçimi gibi kriterlerin aslında Osmanlı/Türk Evi'i mekân kurgusunda bulunduğu görülmektedir.

2. 2. Osmanlı / Türk Evi'nin Biçimsel ve Mekânsal Özellikleri

Osmanlı / Türk evi doğaya ve yaşama bağlı olan Türklerin çadır hayatının yerleşik hayata yansması gibidir. Bu yüzden bu evlerde estetik ve biçim kaygısından çok gerçekçi ve fonksiyonel bir tutum sergilenmiştir (Küçükerman, 2007). Planın ve strüktürün oluşumunda topoğrafyaya ve çevre koşullarına uyulmuştur. Akılcı, esnek ve pratik çözümler uygulanmıştır. Tasarım içten dışa doğru gelişmekte olup, her detay insan boyutlarına göre

düzenlenmiştir. Bu nedenle; Türk evi insanın rahatı, düzenli yaşaması için tasarlanmış bir ev tipidir. Osmanlı / Türk Evi'nin biçimsel özellikleri;

- Yerleşme
- Sokak düzeni
- Doğal koşullara uygunluk
- Çevreye saygı başlıkları altında incelemeler (Burkut,2014)

Osmanlı / Türk Evi'nde iklimsel etkiler yapının biçimini etkileyerek Kuzey Anadolu'da ahşap, orta Anadolu'da kerpiç ve taş, Batı Anadolu'da taş ve Güney Anadolu'da ahşap-taş yapıyı ortaya çıkarmıştır (Küçükerman,2007). Türk evinde ısı değişimlerine bağlı olarak, odaların değişik açıklıkta kurulması farklı bölgelerde farklı iklimsel özellikleri görülmesi nedeniyle aynı yapı içinde hem "kışlık (kış odası)" hem" yazlık (yaz odası)" odaların düzenlenmesi gibi yaygın bir çözüm olmuştur.

Resim 2. Türk Evi'nin doğa ve tabiatla ilişkisi (Burkut, 2014)

Osmanlı/Türk Evi'nde mekânsal planlamayı yönlendiren başlıca etkenin; ihtiyacı karşılamak olduğu görülmektedir. Bu şekilde meydana gelen biçimler işlevselliği ve uyumu yansıtmaktadır. Ailenin yaşamındaki her unsurun, en küçük detayına kadar karşılanması amaç edinilmiş, geleneksel Türk ailesinin yaşama biçimi sonucu ortaya çıkmış bir ev tipidir. Bu ev tipinde her oda kullanıcının her türlü ihtiyacına cevap verecek şekilde çözümlenmiştir. İç mekân kurgusu; pratiklik, işlevsellik, çevre koşullarına uyum, çözüme iç mekânla başlayıp dışa doğru geliştirmek ve bütünleştirmek, malzeme ve gereçleri en yakından seçmek, çözümde, strüktürde, görünüşte yalınlık işlevsel çözümlerin planlamada önceliği şeklinde oluşturulmuştur. İç ve dış çevre arasında plan düzeninden doğan sıkı bir ilişki vardır. Zemin kat genelde sokak cephesinde kapalı tutulmuştur. Üst katlarda çıkıntılarla sokağa açılır. Evler yaşamın yoğun olarak geçtiği bahçe ya da avluya yönelirler (Burkut,2014).

3. OSMANLI / TÜRK EVİ'NİN EKONOMİK VE EKOLOJİK ETKENLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

3.1. Osmanlı / Türk Evi'nde Ekonomik Etkenler

Osmanlı / Türk evi ekonomik faktörler çerçevesinde ele alındığında, evin üretim yapılan bir mekân olduğu görülmektedir. Oda, bahçe, mutfak ve varsa ahır üretim yapılan evin alt

birimleridir. Evin şekillenmesini belirleyen en önemli etkenlerden biri **ekonomik** imkânlardır. Osmanlı / Türk evinin yapısını dönemin veya konut sahibinin ekonomik durumu etkilediği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda zenginlerin evlerinin çok katlı ve çok odalı, kullanılan malzemenin kalitesi ve çeşitliliği dönemin süsleme üsluplarına sahip olması ekonomik etkenlerin konut mimarisine yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Cansever (1994)'e göre, Osmanlı evleri, mahalle yapılanması ve kullanımı ile **tasarruflar** sağlayan bir düzenlemeye sahiptir. 1,2 ve 3 katı geçmeyen evlerden oluşan mahalle yapılanmasında hafif önceden imal edilmiş mimari ve inşaat elemanlarının kullanılması ile mümkün olmuştur. Osmanlı/Türk Evinde mekân kurgusunda ve özellikle kat planlarında oda bazında **modülasyon** mevcuttur. Döşeme ve tavanlarda **standart boyutlarda** ahşap ile inşa edilmiştir. Farklı evlerde birbirinin aynı pencereler görülebilmektedir. Evler **standartlaşma ile hızlı ve ucuz** şekilde inşa edilmektedir. Bu standartlaşma oda sayılarının farklılaşması ve evlerin sokak ile olan ilişkilerinin, bahçe ve yan arsa ile konumuna göre farklı kütle kompozisyonları ve sokakla olan biçimsel ilişkileri çeşitliliği oluşturmaktadır. Bu standartlaşma yapı tipolojisinin böyle çeşitlilik göstermesi Osmanlı/Türk Evlerinin önemli bir özelliğidir (Yürekli & Yürekli, 2007). Cansever (1994)' e göre Osmanlı şehirlerinde ve evlerinde oluşmuşlardır. Hafiflik malzemenin fonksiyona uygun biçimlenmesi ve bu biçimlenmenin aynı zamanda **en az malzeme** kullanılarak yapılması gerekliliğini göstermektedir (Yürekli & Yürekli, 2007).

Osmanlı/Türk Evlerindeki plan kurgudaki yalınlık modern düşüncedeki soyut yalınlığa benzemektedir (Yürekli & Yürekli, 2007). Evlerde genellikle beyaz veya doğayı simgeleyen toprak renklerinden oluşmuşlardır. Hafiflik malzemenin fonksiyona uygun biçimlenmesi ve bu biçimlenmenin aynı zamanda **en az malzeme** kullanılarak yapılması gerekliliğini göstermektedir (Yürekli & Yürekli, 2007).

Osmanlı/Türk Evinde farklı işlevler aynı oda içerisinde gerçekleştirilebilmektedir. Bu işlevler yeme, içmek, uyuma, yıkanma gibi günlük tüm ihtiyaçları karşılamaktadır. Esneklik kavramı çerçevesinde Osmanlı/Türk Evinde incelendiği zaman ailenin büyümesine elverişli bir esnekliğe sahip olduğu görülmektedir. Cansever (1994)'e göre evler büyük aileler için çok maksatlı kullanılışa imkân verecek odaların değişik kullanışlara imkân verebilecek şekilde düzenlenmesi Osmanlı evi aile yapısında meydana gelen değişikliklere uyulanabilir olması açısından özel bir üstünlüğe sahip olduğunu belirtmiştir. Ocak, dolap sedir öğelerinin fonksiyonları gereği birbirleri ile yakından ilişkileri vardır. Genellikle odalarda pencere duvarların önünde yer alan sedir daha uzatılarak ocak-dolap öğeleri ile birlikte tasarlanmıştır. Bu birliktelik mekândaki bütünlüğünü artırmaktadır. Sedir; dinlenme boş zaman geçirme, karşılıklı konuşma, toplantı, ısınma ve çalışma amacıyla ev halkının toplandığı mekânın ana unsurudur. Sedirler, odada ve sofada çoğunlukla pencere önüne gelir. Genellikle odaların iki yüzü pencere olduğu için bu iki yüzde boydan boya sedirler bulunur.

3.2. Osmanlı / Türk Evi'nde Ekolojik Etkenler

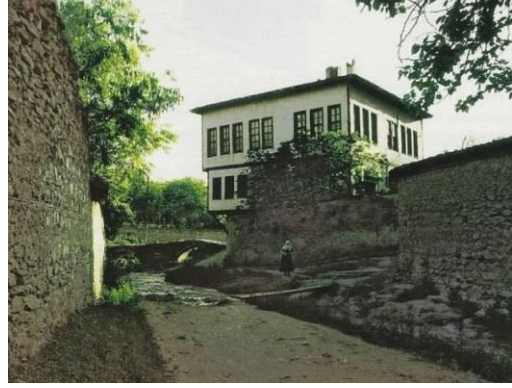
Ekolojik faktörler çerçevesinde Osmanlı / Türk evi ele alındığı zaman ise; enerji etkin konut tasarımı çözümlerine örnek teşkil edebilecek ekolojik olarak tasarlandığı görülmektedir. Konutta kullanılan malzemenin **coğrafya ve iklime en uygun** malzemelerden seçilmesi, gün ışığını yeterli şekilde iç mekana alması, plan tipleri, pencere, kapı ve malzemelerde standartların olması, oda-sofa ve oda-bahçe ilişkileri, çevreye olan atıkların en aza indirilmesi kısacası **ekonomik ve ekolojik etkenler göz**

ardı edilmeden inşa edilmiştir. İç mekânda çok sayıda işlevin aynı anda gerçekleşmesi mekân kurgusu ve kullanımı olarak günümüz konut tasarımı ile karşılaştırıldığı zaman arazi, plan yerleşimi ve mobilya kullanımı açısından çok fonksiyonlu ve modüler olması, mekânsal kullanım açısından ekonomiyi beraberinde getirmektedir.

Osmanlı/Türk Evi'nin **doğa ve tabiatla ilişkisi insana, doğaya ve içerisinde bulunduğu yakın çevreye olan saygısı** temel biçimleniş prensiplerinden kabul edilebilir. Binaların birbirlerinin manzaralarını kapatmayacak şekilde konumlandırılması, ev içi mahremiyetinin gözetiliyor olması, her evin küçük de olsa bir bahçesinin olması, duvarlardaki kuş evleri, kapı tokmaklarının kullanılması gibi ayrıntılar Türk evlerinin insana ve çevreye olan özeninin bir göstergesidir. Türk evinin odağında insan vardır ve doğaya saygılıdır (Resim 5). Osmanlı şehirleri, tabiat ile insanın inşa ettiği âlemin, mimarının bir bütünlüğüdür. Osmanlı şehirlerinde tabiatla, ev bahçesi, bahçedeki havuz, çeşme vs. ile bütünleşen bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir (Cansever, 1994) (Resim 1).

Resim 3. Osmanlı / Türk Evi (Burkut, 2014)
solda

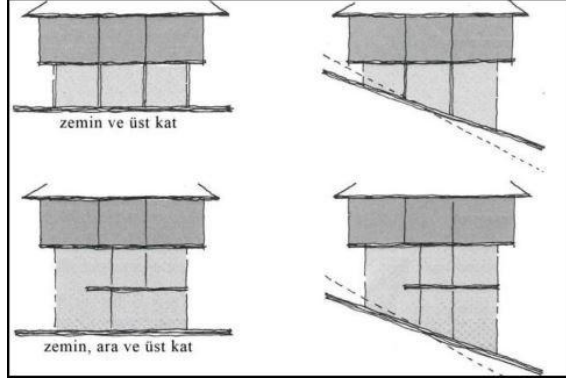
Resim 4. Türk Evi'nin doğa ve tabiatla ilişkisi
(Küçükerman, 2007) sağda

Osmanlı/Türk evinde estetik ve biçim kaygısından çok gerçekçi ve fonksiyonel bir tutum sergilenmiştir. Planın ve strüktürün oluşumunda **topoğrafyaya ve çevre koşullarına** uyulmuştur. Arazi yapısına göre yön değiştiren insan ölçeğindeki sokaklar, özellikle ilk toplanma yeri olan mahalle camilerinde odaklaşmakta, buradan merkez camii ya da külliye ve ticari merkeze bağlanmaktadır. Aynı zamanda güneşi ve ışığı evin içerisine en iyi alabilecek şekilde ve komşusunun manzarasını etkilemeyecek şekilde olmaktadır.

Osmanlı/Türk evinde **doğal koşullara uyum** sağlayan bir yerleşim ve tasarım görülmektedir. Türk Evi'ni araştıran Gabriel (1938)'e göre, Türk Evi iklim ve malzemenin tesiriyle bölgelere göre değişiklik göstermektedir, çeşitli iklim ve üretim alanlarına sahip coğrafyada Türk Evi'nin çeşitli şekiller almasında iklim ve malzeme önemli bir faktör olduğunu dile getirmektedir. İstanbul'un fethini takiben Osmanlı'nın şehri yeniden yapılandırmaya başladığı ve şehir içindeki sayfiyelerde güzel bağlar ve bahçeler içerisinde sevimli ahşap binaların yükseldiği anlatılmaktadır. Gabriel (1938) 'e göre Türk evlerinde dikkati çeken en önemli nokta ise **fazla sayıda pencere** kullanımınıdır. Pencereye verilen bu büyük ehemmiyetin sebebi ise evin bütün odalarına bol ışığın nüfuz etmesini sağlamak, aynı zamanda da güzel manzaralardan istifade etmektir.

Türk Evi'nin değişmeyen özellikleri daha çok üst katlarda görülür. Zemin katlar ise daha çok doğal çevreye uygun olarak şekillenmiştir. Zemin katların özellikleri ve düzenleri doğal

koşullara göre değişikliklere uğramış olsa da farklı zeminlere göre yapılmış plan düzenlemelerinde özgün sonuçlara ulaşılmıştır (Resim 3-4) (Küçükerman, 1996). Osmanlı/Türk evinde doğal koşullara uyum sağlamak için serinletilmek istenen “yaz odası”; alttan yanlardan ve üstten havalandırılarak en uygun çözüme ulaşılmıştır (Küçükerman, 2007) (Şekil 1).

Şekil 1. Osmanlı / Türk Evi nde katların doğaya göre biçimlenişi (Küçükerman, 2007)

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Osmanlı/ Türk evinin **ekonomik ve ekolojik** etkenler bağlamında incelenmesi başlıklı bu çalışmada yüzyıllar boyunca değişip farklı coğrafyalarda, farklı iklim ve farklı mekânsal kurgulara sahip olan Osmanlı/ Türk evlerinde araziye yerleşimden başlayarak, gün ışığının evin içeriye en çok girebilecek şekilde yapılan uygulamalar, pencere sayısının fazla olması, yazlık ve kışık oda uygulaması, malzeme kullanımı ve uygulaması, standart malzeme kullanımı, mekan kurgusu ve ölçülerde standartlaşma, farklı fonksiyonlara cevap veren yaşam alanları gibi etkenler göz önünde bulundurulduğu görülmektedir.

Günümüzde doğayla uyumlu yapılar sürdürülebilir, ekolojik, yeşil, çevre dostu vb. gibi farklı kavramlarla nitelendirilmektedir. Bu yapılar arazi seçiminden başlayarak yaşam döngüsü çerçevesinde değerlendirilerek, sosyal ve çevresel duyarlılıkta tasarlanması, iklimsel özelliklere ve çevresel koşullara uygun, ihtiyacı kadar tüketen, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanan, doğal ve atık üretmeyen malzemelerin kullanıldığı katılımlı teşvik eden, ekosistemlere duyarlı yapılar olarak tarif edilmektedir. Sürdürülebilir bina tasarım kriterleri incelendiği zaman uygun arazi seçimi, araziye uygun planlama, verimli kat planlaması, doğal malzeme kullanımı, malzeme teminini en yakın yerden sağlama, suyun ve enerjinin verimli kullanılacak şekilde tasarım yapmak gibi özellikler detaylı incelendiği zaman Osmanlı / Türk evlerinin planlama ve mekân kurgusunda bu özellikler dikkate alınarak evlerin yapıldığı görülmektedir.

Osmanlı/ Türk evi ekonomik ve ekolojik etkenlerin iyi şekilde analiz edilerek, farklı faktörlerin dikkate alınarak en uygun çözüm bulundurulduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, E., 1962, "Türk evi-Anadolu evi", Mimarlık ve Sanat, S: 6, s.216-217
- Arel, A., 1999, "Türk Evi Dedikleri". Cogito, 18: 188-212., s.187-198.
- Arel, A. (1982). Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar. İzmir: Ege Üniversitesi G.S.F. Yayınları, No:11, Ticaret Matbacılık.
- Asatekin, G., 2001, "Türk Evi" Sözcüğünün Düşündürdükleri", Sanat Tarihinde Terminoloji Sorunları I (Mimari ve Mimari Süsleme), Ankara: Türk İngiliz Kültür Derneği, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi
- Bektaş, C., 1996, "Türk Evi", Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Bektaş, C., 2001, Halk Yapı Sanatı, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Burkut, E.B., 2014, "Osmanlı/Türk Evi Mekan Kurgusunu Modern Konut Mimarisinde Okumak: (Wright, Corbusier, Eldem ve Cansever'in Konutları)", Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Cansever, T., 2002, "Türk Evi'nin Mimarisi", Yeni Türkiye Yayınları, c.12., Ankara
- Celal, E., 1928, "Türk San'atı", İstanbul: Akam Matbaası, tekrar basım: Cem Yayınevi, 1984
- Eldem, S. H., 1954, "Türk Evi Plan Tipleri", İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul
- Eldem, S. H., 1983, "Mimar Sinan Üniversitesi 100. Yıldönümü Armağanı", Sedat Hakkı Eldem, 50 Yıllık Meslek Jübilesi". MSÜ Yayınları, İstanbul
- Eruzun, C., 1989, "Kültürel süreklilik içinde Türk Evi", Mimarlık, 236, 68-71.
- Gabriel, A., 1938, "Türk evi", Arkitekt Cilt: 1938 Sayı: 1938-05-06 (89-90) Sayfa: 149-154
- Güney, D., 2003, "Mimarlık Gerçeklikleri ve Mimarlıkta Zamanın Kavranışı", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Hasol, D., 2011, "Mimarlık Sanat Değil mi?", Batı Akdeniz Mimarlık dergisi, Sayı 48, Antalya
- Küçükerman, Ö., 1985, "Kendi mekânının arayışı içinde Türk evi", Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul
- Karpuz, H., 2011, "Türk Evi", Türk Yurdu, Cilt:31, Sayı:290, Ankara
- Kuban, D., 1970, "Türkiye'de Malzeme Koşullarına Bağlı Geleneksel Konut Mimarisi Üzerine Bazı Gözlemler", Mimarlık Dergisi, S:1, s.67-75.
- Kuban, D., 1982, "Türk Ev Geleneği Üzerine Gözlemler", Türk ve İslâm Sanatı Üzerine Denemeler, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Kuban, D., 1995, Türk "Hayat" ı Evi, İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Mutlu, A., 1975, "Türk Evi ve Türk Mahalleleri". Arkitekt, 3, 126-128.

Tanyeli, U. (1999). “Türkiye’de Modernleşme ve Vernaküler Mimari Gelenek: Bir Cumhuriyet Dönemi İkilemi”, Bilanço 1923-1998: Türkiye Cumhuriyeti’nin 75 Yılına Toplu Bakış Uluslararası Kongresi, I. cilt, ed.: Z. Rona. İstanbul

Taut, B., 1938, “Türk Evi”, Sinan, Ankara. Her Ay, 1, 93-98.

Tuztaşı, U., & Aşkun, İ. Y., 2013, “Türk Evi” İdealleştirmesinde “Osmanlı Evi” ve “Anadolu Evi” Kavramlarının Ortaklıklarına İlişkin İşlevsel Açıklamalar”. Bilig, Sayı 66

Yürekli H. & Yürekli F., 2005, “Türk Evi Gözlemler-Yorumlar”, Yapı Endüstri Merkezi Yapı Yayınları, İstanbul

URL 1: <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=384297> (son erişim tarihi: 23.11.2018)